

PRIVREDNO PRAVO

Ugovori

prof. dr Janko Veselinović

A decorative graphic element consisting of several horizontal lines of varying lengths and colors (teal, light blue, white) extending from the right side of the slide towards the center.

POJAM UGOVORA U ROBNOM PROMETU I ZAKLJUČIVANJE UGOVORA ROBNOG PROMETA

- **POJAM: SAGLASNOST IZJAVA VOLJA UGOVORNIH STRANA, KOJIMA SE POSTIŽE NEKO PRAVNO DEJSTVO**
 1. UGOVORNE STRANE: PRIVREDNI SUBJEKTI
 2. PREDMET UGOVORA: PRIVREDNI POSAO KOJI SUBJEKTI OBAVLJAJU U OKVIRU SVOJE REDOVNE DELATNOSTI/ PO PRAVILU VEĆA VREDNOST
 3. PRILIKOM UGOVARANJA TRAŽI SE IZRAZITA PAŽNJA UGOVORNIH STRANA
 4. ZA REŠAVANJE SPOROVA NADLEŽNI SU TRGOVINSKI SUDOVI
 5. RAZVIJENI UNIFICIRANI UGOVORI, SIMBOLIČNI PRENOS ROBE (SKLADIŠNICA)...
 6. ZASTARELOST KRAĆA
- **ZAKLJUČIVANJE UGOVORA: 1.NAČELO SLOBODE UGOVARANJA (NAČELO AUTONOMIJE VOLJE- ODLUČUJU S KIM ĆE I DA LI ĆE ZAKLJUČITI UGOVOR). OGRANIČENJA OVOG NAČELA: ZAKON, JAVNI POREDAK, POSLOVNI OBIČAJI .**
 2. **NAČELO KONSENSUALNOSTI: PO PRAVILU DOVOLJNA IZJAVA VOLJA BEZ FORMALNOSTI (IZUZETAK –PISANA FORMA)**

- **PONUĐA ZA ZAKLJUČIVANJE UGOVORA: TO JE PREDLOG ZA ZAKLJUČENJE UGOVORA KOJI JE PO SVOJOJ FORMI I SADRŽINI PODOBAN ZA ZAKLJUČENJE UGOVORA, TJ AKO SADRŽI BITNE SASTOJKE UGOVORA**

- **Opšta ponuda:** učinjena neodređenom broju lica
- **Posebna ponuda:** učinjena jednom licu
- Ponuda se daje u formi za zaključenje ugovora (usmeno ili pismeno)
- **Pravno dejstvo ponude:** ponudilac je vezan ponudom sem ako nije isključio njenu obaveznost. Ponuda se može opozvati samo ako je ponuđeni opoziv primio pre ili istovremeno sa ponudom

Rok važenja ponude:

- ako je u njoj određen rok, do isteka roka
- ako rok nije određen, a ponuda je učinjena odsutnom licu, ponudilac je vezan za vreme koje je po redovnom toku stvari potrebno da ponuđeni na nju odgovori
- ponuda učinjena prisutnom licu, prihvata se ili odbija bez odlaganja
- izlaganje robe sa označenom cenom, slanje kataloga, cenovnika, tarifa - ne smatra se ponudom, nego poziv da se učini ponuda

• **PRIHVAT PONUDE: IZJAVA PONUĐENOG DA PRIHVATA PONUDU, SMATRA SE DA JE UGOVOR ZAKLJUČEN**

- Izjava o prihvatanju mora biti izričita (prihvatam, saglasan)
- Ćutanje, ne znači prihvatanje ponude, ali
- Prećutno – konkludentne radnje, iz kojih se sa sigurnošću može zaključiti da on prihvata ponudu, recimo pošalje robu ili plati cenu mogu se smatrati prihvatanje ponude

• **VREME ZAKLJUČENJA UGOVORA: ZOO, VREME KADA PONUDILAC PRIMI IZJAVU PONUĐENOG DA PRIHVATA PONUDU**

- **MESTO ZAKLJUČENJA UGOVORA: ZOO, MESTO U KOME JE PONUDILAC IMAO SVOJE SEDIŠTE, ODNOSNO PREBIVALIŠTE U TRENUTKU KAD JE UČINIO PONUDU**

• **NAROČITE VRSTE ZAKLJUČENJA UGOVORA:**

1. **Zaključenje ugovora preko telefona, putem telegrama, preko teleprintera i neposredno radio vezom, internet.** Sve, osim interneta i telegrama smatra se među prisutnim licima. Potrebno je da kasnije budu pismeno potvrđeni.
2. **Zaključenje ugovora po pristupu (adheziji) .** Potrebno je da su opšti uslovi poznati ili morali biti poznati drugoj strani.
3. **Zaključenje ugovora preko zastupnika i punomoćnika.** Moraju se kretati u granicama ovlašćenja.

SREDSTVA OBEZBEĐENJA IZVRŠENJA UGOVORA

- UGOVOR SE ZAKLJUČUJE U NAMERI DA BUDE IZVRŠEN
- OPŠTA SREDSTVA OBEZBEĐENJA: UGOVORNA KAMATA, NAKNADA ŠTETE
- UGOVORNA SREDSTVA OBEZBEĐENJA: kapara, odustanica, ugovorna kazna, zaloga, jemstvo

1. Kapara

Kapara je znak da je ugovor zaključen (član 79. zakona) Kapara je izvestan iznos novca ili izvesna količina drugih zamenjivih stvari koju u trenutku zaključenja ugovora jedna ugovorna strana daje drugoj ugovornoj strani **kao potvrdu** da je taj ugovor zaključen. Od izvršenja ugovora zavisi sudbina kapare. Kaparu treba razlikovati od plaćanja dela kupovne cena unapred.

Ako je za neizvršenja ugovora **odgovorna strana koja je dala kaparu**, druga strana može, po svom izboru tražiti izvršenje ugovora i naknadu štete pri čemu primljenu kaparu može uračunati u naknadu štete ili kaparu vratiti. Umesto toga može se odlučiti da primljenu kaparu zadrži i time se zadovolji. Ako je **odgovorna strana koja je kaparu primila**, može tražiti izvršenje ugovora i vraćanje kapare ili udvojevu kaparu, dvostruku

2. Odustanica

Ugovorne strane mogu ugovoriti da jedna ili svaka od njih može odustati od zaključenog ugovora dajući drugoj strani odustanicu. **Odustanica se može sastojati u izvesnoj svoti novca ili kakvoj drugoj imovinskoj koristi za stranu kojoj se odustanica daje.**

▪ I ugovaranje penala za slučaj neisporuke ima karakter odustanice (iako nije tako naznačeno)

▪ **Ako se odustanica “aktivira” ne može se tražiti izvršenje**

▪ **Rok** teče sve dok ne protekne rok određen za ispunjenje obaveze ugovorne strane, ali i kada strana ovlašćena na odustajanje počne ispunjavati svoje ugovorne obaveze ili počne primati ispunjenje obaveze druge strane. Kada je uz kaparu ugovoreno pravo da se odustane od ugovora, onda se kapara smatra odustanica.

3. Ugovorna kazna

Ugovorne strane mogu ugovoriti da će dužnik platiti poveriocu **određeni novčani iznos** ili pribaviti neku drugu **materijalnu korist** ako ne ispuni svoju obavezu ili ako zadocni sa njenim ispunjenjem. Ugovorna kazna ne može biti ugovorena za novčane obaveze.

U.kazna može biti ugovorena u **ukupnom iznosu, u procentu ili za svaki dan zadocnjenja**

Za ispunjenje-može tražiti ispunjenje ili ugovornu kaznu, a kod zadocnjenja i ispunjenje i kaznu

4. ZALOGA

Zaloga je **realno sredstvo** obezbeđenja za ispunjenje potraživanja.

- Dužnik ili neko treće lice (zalogodavac) obavezuje se prema poveriocu (zalogoprincipu) da mu preda neku **pokretnu stvar** na kojoj postoji pravo svojine da bi se ovaj poverilac, pre ostalih poverioca moga naplatiti, ako mu potraživanje ne bude isplaćeno o dospelosti.
- Poverilac dužan da **čuva** stvar i **vrati** neoštećenu nalogodavcu po prestanku potraživanja
- Ako potraživanje nije namireno od suda traži odluku o prodaji založene stvari, radi namiraneja.
- **Hipoteka** je založno pravo na nepokretnosti
- Hipoteka nastaje **upisom u zemljišne knjige**

5. JEMSTVO

Ugovorom o jemstvu se **jemac obavezuje prema poveriocu da će ispuniti punovažnu i dospelu obavezu dužnika ako to dužnik ne učini.**

- Punovažan – ukoliko je u **pismenoj formi**
- Jemac odgovara solidarno sa svojim dužnikom/ može neposredno tražiti namirenje od jemca, a da se nije prethodno obratio glavnom dužniku
- Jemstvo je **akcesorne prirode**-prati glavnu obavezu/ gasi se obaveza, gasi se i jemstvo

6. PRAVO ZADRŽAVANJA (RETENCIJA) U TRGOVINSKOM I PRIVREDNOM PRAVU

Poverilac drži dužnikovu stvar, nad kojom nije ustanovljena zaloga i ima mogućnost da je zadrži do ispunjenja obaveze dužnika

- Neophodno je da je poveriočeva tražbina nastala iz trgovinskog posla
- Potrebno je da je tražbina dospela
- Dužnikova stvar mora da je dospela u poveriočevu državinu sa privolom dužnika, što ne znači da je dužnik pristao na poveriočevo pravo retencije
- Potrebno je da je nije uručio za naročitu svrhu (recimo komisionaru)
- Poverioc ne mora da ima neposrednu državinu (već da raspolaže npr. tovarnim listom)

UGOVOR O KUPOVINI I PRODAJI ROBE (UGOVOR O KUPOPRODAJI)

- **UGOVOR U KUPOVINI I PRODAJI ROBE JE CENTRALNI I NAJVAŽNIJI POSAO U ROBNOM PROMETU. VELIKA ULOGA U UNUTAŠNJEM I SPOLJNOTRGOVINSKOM PROMETU**
- **Različiti nazivi: prodaja, kupovina, kupoprodaja**
- **UGOVOROM SE PRODAVAC OBAVEZUJE DA ROBU KOJU PRODA PRED A KUPCU, TAKO DA KUPAC STEKNE PRAVO SVOJINE, A KUPAC PLATI CENU**
- **Regulativa:** Zakon, uzanse, običaji, sudska praksa i dr.
- **SASTOJCI UGOVORA**
 1. **PREDMET** -određena stvar u prometu, **određen** ugovorom ili **odrediv** (sadrži podatke na osnovu kojih se može odrediti)/ individualne i generične stvari
 2. **CENA** - novčana naknada, suma novca, **određena, odrediva**
 - Cena koju prodavac redovno naplaćuje, tekuća cena u vreme zaključenja posla
 - Razumna cena, tekuća cena u vreme zaključenja ugovora
 - Cenu uvrđuje sud prema okolnostimaslučaja

3. OSTALI SASTOJCI: rokovi , sredstva obezbeđenja...

- **PRODAVČEVE OBAVEZE:**

PREDAJA ROBE U VREME I NA UGOVORENO MESTO

- Rizik od predaje stvari snosi kupac
- Kupac mora preduzeti radnje da primi robu

- Odgovornost prodavca:

a. Odgovornost za materijalne nedostatke

- Prodavac odgovara za materijalne nedostatke, mane stvari. Roba može imati svojstva za : redovnu upotrebu, naročitu upotrebu, roba može biti za uzorak
- Trenutak prelaska rizika: preuzimanje robe
- Skrivene mane: kada se posle prijema pokaže da stvar ima neku manu koja se nije mogla otkriti uobičajenim pregledom prilikom preuzimana robe

b. Odgovornost za funkcionisanje robe – stvari

c. Odgovornost za pravne nedostatke stvari/ pravo na evikciju

- **KUPČEVE OBAVEZE: ISPLATA CENE PREUZIMANJE ROBE**

- Posebne vrste kupovine i prodaje:
 - ❑ **Kupovina na probu** – kupac ugovara za sebe pravo da isproba stvar i da se izjasni da li će ostati pri ugovoru
 - ❑ **Kupovina i prodaja po mustri** (po uzorku) – imamo je u slučaju kada se svojstvo robe određuje po mustri, koju su ugovorne strane usvojile kao merilo kakvoće robe
 - ❑ **Specifikaciona kupovina i prodaja** – imamo u slučaju kada se određuje vrsta robe i približna količina, a u pogledu cene samo orijentacioni okvir – kupcu se daje rok da dostavi prodavcu specifikaciju asortimana
 - ❑ **Ugovor o isporuci (o nabavljanju, o dobavi, o liferaciji)** - predmet ugovora su generične stvari (pšenica, šećer...), razmak u vremenu zaključenja i isporuke, prodavac po pravilu nije sopstvenik(tek treba da proizvede ili nabavi), ugovor se po pravilu izvršava sukcesivno, ugovorni odnos traje duže vreme
 - ❑ **Ugovor o kupoprodaji robe u spoljnoj trgovini** - ugovor o kupoprodaji robe u odnosima sa inostranstvom

UGOVOR O POSREDOVANJU

nalogodavac i posrednik – 813-827 ZOO

Ugovor o posredovanju je ugovor kojim se posrednik obavezuje da nastoji da nađe i dovede u vezu sa nalogodavcem lice koje bi sa njim pregovalalo o zaključenju određenog ugovora, a nalogodavac se obavezuje da mu isplati određenu naknadu, takozvanu posredničku proviziju ako taj ugovor bude zaključen.

- Posredovanje je poznato i pod drugim nazivom kao **mešetarenje** ili **senzalstvo**. Pravi posao posredovanja ne obuhvata i zaključenje ugovora za potrebe nalogodavca kao što je to kod trgovinskog zastupanja.
- Nalogodavac **nije obavezan da zaključi ugovor** sa subjektom sa kojim ga je posrednik doveo u vezu
- Obaveze ugovornih strana
 - ❑ Posrednik je dužan da između ostalog savesno traži priliku za zaključenje određenog ugovora, da na tu mogućnost ukaže nalogodavcu, da posreduje u

- **pregovorima**, da **nastoji da dođe** do zaključenja ugovora ako se na to posebno obavezao, da redovno **obaveštava** nalogodavca o svim okolnostima vezanim za posao u kome posreduje, da vodi posrednički **dnevnik** i slično.
- Posrednik **odgovara za štetu** koju bi pretrpela jedna ili druga strana između kojih je posredovao, a koja bi se dogodila zbog toga što je posredovao za lice za koje je znao ili morao znati da neće moći izvršiti obaveze iz ugovora. Posrednik odgovara uopšte za svaku štetu nastalu njegovom krivicom.
- Nalogodavac je dužan da isplati **posredniku naknadu** i kad naknada nije ugovorena, da **naknadi troškove** učinjene u izvršenju naloga za posredovanje, ako je tako ugovoreno i sl. Posrednik koji posreduje za obe strane može zahtevati od svake strane samo **polovinu posredničke naknade**.

UGOVOR O TRGOVINSKOM ZASTUPANJU

- **nalogodavac i zastupnik** 790-813 ZOO
- **To je ugovor kojim se zastupnik obavezuje da se stalno stara da treća lica zaključuju ugovore sa njegovim nalogodavcem, i da u tom smislu posreduju između njih i nalogodavca, kao i da po dobijenom ovlašćenju zaključuju ugovore sa trećim licima u ime i za račun nalogodavca.**
- Tim ugovorom nalogodavac se obavezuje da zastupniku isplati **određenu naknadu**, zastupničku proviziju. Nalogodavac može imati, na istom području za istu vrstu poslova, više zastupnika. Pravo zastupanja može biti dato i samo jednom zastupniku, uz isključenje ostalih zastupnika za to područje i za tu vrstu posla – isključivi zastupnik, odnosno isključivo zastupništvo.
- Trgovačko zastupanje obuhvata posredovanje u zeključenju ugovora privrednog poslovanja, ali i zaključivanje ugovora po osnovu opšteg ili posebnog punomoćja dobijenog od nalogodavca.
- Trgovinski zastupnik istupa u ime i za račun nalogodavca. To je obaveza otkrivanja nalogodavčevog identiteta. U protivnom smatraće se da je zastupnik delovao u svoje ime.

- ❑ Zastupnik ima sledeće obaveze: **da se pridržava nalogodavčevih uputstava**; da redovno obaveštava nalogodavca o stanju tržišta; da po uputstvu nalogodavca **učestvuje u zaključenju poslova** i to do njihovog potpunog okončanja; da **čuva poslovnu tajnu** i druge obaveze.
- ❑ Nalogodavac ima prema svom trgovinskom zastupniku naročito sledeće obaveze: da mu isplati određenu **naknadu** za ugovore zaključene njegovim posredovanjem, da mu isplati **posebnu naknadu** ako je posrednik izvršio naplatu nekog nalogodavčevog potraživanja i slično.

UGOVOR O KOMISIONU

- **komitent i komisionar 771-790 ZOO**
- **Ugovor o komisionu je ugovor kojim se jedno lice komisionar obavezuje da uz naknadu obavi u svoje ime i za račun drugog lica komitenta jedan ili više poslova koje mu poverava komitent. Komision se u prometu robe javlja kao prodajni komision kad komisionar po nalogu komitenta za njegov račun prodaje određenu robu ili kupovni komision, kada komisionar po nalogu komitenta za njegov račun kupuje određenu robu.**
- Na ugovor o komisionu shodno se primenjuju pravila o nalogu, ukoliko pravilima o komisionu nije drugčije određeno.
- Osnovna obaveza komisionara je da **proda** robu ili **kupi** robu za račun komitenta. Komisionar ima naročito sledeće obaveze: **da čuva interese komitenta; da izvršava komitentova uputstva; da obaveštava komitenta o stanju primljene robe; da čuva poverenu mu robu; da podnosi komitentu račune o obavljenom poslu; da preda komitentu sve koristi iz obavljenog posla i slično.**

- Komitent ima prema komisionaru sledeće obaveze: da isplati ugovorenu naknadu kad posao bude obavljen, da naknadi komisionaru troškove koji su bili potrebni za obavljanje komisionog posla, da komisionaru plati posebnu naknadu za upotrebu njegovih skladišta i prevoznih sredstava.
- Komisionar odgovara za ispunjenje obaveze svog saugovarača samo ako je posebno jemčio da će on svoje obaveze ispuniti (**komision del kredere**), u kom slučaju on odgovara solidarno sa njim. Komisionar koji je jemčio za ispunjenje obaveze ima pravo i na posebnu naknadu, del kredere proviziju.
- Komisionar ima pravo **zaloge** na stvarima koje su predmet ugovora o komisionu dok se te stvari nalaze kod njega, ili kod nekog koji ih drži za njega ili dok on ima u rukama ispravu pomoću koje može raspolagati njima. Iz vrednosti tih stvari komisionar se može naplatiti pre ostalih komitentovih poverilaca, bez obzira na to da li su nastala u vezi sa tim stvarima ili nekim drugim.

UGOVOR O ŠPEDICIJI (otpremanje)

- **nalogodavac i otpremnik 827-847 ZOO**
- Ugovor o špediciji odnosno otpremanju **je ugovor kojim se špediter ili otpremnik obavezuje da radi prevoza određene stvari, robe zaključi u svoje ime i za račun nalogodavca ugovor o prevozu i druge ugovore potrebne za izvršenje prevoza te stvari, kao i da obavi ostale uobičajene poslove i radnje.**
- Radnje mogu biti carinjenje robe, uskladištenje robe, osiguranje robe i slično. Ovim ugovorom nalogodavac se obavezuje da špediteru isplati određenu **naknadu**, špeditersku proviziju i troškove otpreme. Ako je ugovorom predviđeno, špediter može zaključiti ugovor o prevozu stvari i kao nalogodavčev zastupnik. Špediter može i **sam** izvršiti potpuno ili delimično prevoz stvari čija mu je otprema poverena, ako nije nešto drugo ugovoreno. U takvom slučaju špediter ima i prava i obaveze prevozioca stvari.
- **Špediter je obavezan** : da obezbedi izvršenje naloga o otpremi stvari, robe koju je primio. Špediter je dužan naročito: da na odgovarajući način primi robu, da je čuva, da savesno izabere vrstu prevoza, prevozioca i druga lica koja učestvuju u otpremi stvari, da nalogodavcu položi račun o obavljanoj otpremi i slično.

□ **Nalogodavac je dužan:** da plati špediteru ugovorenu naknadu, potrebne troškove učinjene radi izvršenja naloga o otpremi stvari.

- Postoje posebne vrste ugovora o špediciji: **samostalno istupanje špeditera; međušpediter i podšpediter;** zatim **fiksna** (paušalna) špedicija i **zbirna** (skupna) špedicija.
- Ugovor o špediciji regulisan je **ZOO**. Zatim , preimenjuju se **Opšti uslovi poslovanja** međunarodnih špeditera Jugoslavije koje je 1979 godine sastavila grupacija Privredne komore Jugoslavije.
- Ugovor o špediciji je **složen ugovor**. Ovde postoje dva pravna odnosa. Pravni odnos između špeditera i komitenta i pravni odnos između špeditera i trećih lica.

UGOVOR O KONTROLI ROBE

- **komitent/naručilac kontrole - vršilac kontrole ZOO 847-858**
- **Pod ugovorom o kontroli robe podrazumeva se takav ugovor robnog prometa, kojim se na osnovu komitentovog naloga stvara obaveza kontrolnoj organizaciji da nepristrasno utvrdi svojstva kontrolisane robe, uz nagradu, i da o izvršenom nalazu i kontroli izda posebnu pismenu ispravu sertifikat.**
- Pored ZOO na ugovor o kontroli robe primenjuju se **Opšti uslovi** rada za ugovornu kontrolu robe i usluga donetih 1984. godine
- Vršilac kontrole je dužan da izvrši kontrolu robe **u obimu i na način koji su utvrdili u ugovoru**, a ako to nije ugovorom predviđeno, onda u obimu i na način koji odgovaraju prirodi robe koja se kontroliše.
- Predmet kontrole robe je utvrđivanje njegovog **identiteta**: da li je roba ugovorenog kvaliteta, da li roba ima ugovorena svojstva, zatim da li je roba isporučena u odgovarajućoj količini, kvantitet i da li ima druga svojstva robe kao što su pakovanje i slično. Vršilac kontrole **sertifikatom** tvrdi da ta roba ima **određena svojstva u datom trenutku**. Pored toga, moguće je da vršilac kontrole garantuje za **nepromenljivost** utvrđenih svojstava robe u ugovorenom roku - kontrola robe sa garancijom

- Kontrolu robe vrši odgovarajuća **kontrolna organizacija**, odnosno njeno odgovarajuće stručno lice. Ako mu to naručilac kontrole nije ugovorom izričito zabranio, vršilac kontrole može kontrolu te robe, u celosti ili delimično, poveriti nekom drugom, npr.: kontrola retkih sorti voća poverava se nekom naučnom institutu iz oblasti agrara. **Certifikat jača sigurnost** nalogodavca u pogledu svojstava robe koju treba da prodaje ili kupi, otklanja sumnje kod pregovarača u vezi sa tom robom, olakšava rešavanje eventualnih budućih sporova o povredi ugovora o prodaji robe u pogledu ispunjenaja obaveze isporuke robe sa stanovišta njegovog kvaliteta ili kvantiteteta i drugih svojstava.
- ❑ **Obaveza vršioca kontrole** robe je naročito: obaveza izvršenja komitentovog naloga; obaveza izdavanja sertifikata; obaveza obezbeđenja robe od zamene; obaveza čuvanja uzorka.
- ❑ **Prava vršioca kontrole** robe su: pravo na **nagradu**, proviziju za učinjene usluge; pravo na naknadu **troškova**; pravo na **pristup** robi koja treba da se kontroliše; pravo na nanaknadne naloge i **instrukcije**; pravo **zaloge** i pravo retencije robe koja se kontroliše.
- Postoje posebne vrste ugovora o kontroli robe kao što su: kontrola robe sa preuzimanjem, posao kontrole robe sa garancijom posao kontrole usluga

UGOVOR O SKLADIŠTENJU

- **ostavodavac – skladištar** 730 ZOO
- Ugovor o uskladištenju je ugovor kojim se skladištar obavezuje da primi i čuva određenu robu i da preuzima potrebne ili ugovorene mere radi njenog očuvanja u određenom stanju i da je preda na zahtev ostavodavca ili drugog ovlašćenog lica, a ostavodavac se obavezuje da skladištaru za čuvanje robe plati određenu naknadu.
- Ugovor o uskladištenju regulisan je u našem pravu ZOO, kao i u carinskim propisima o carinskim skladištima, konsignacionim skladištima i carinskim magacinima.
- Na ugovor o uskladištenju se shodno primenjuju pravila o ostavi, ukoliko pravilima o uskladištenju nije drugačije regulisano. Ustvari ugovor o uskladištenju robe razvio se iz građanskog pravnog ugovora o ostavi koji se sastoji u predaji određene stvari ostavoprimcu na čuvanje za izvesno vreme. Postoji više vrsta ugovora o uskladištenju zavisno od vrste robe i režima uskladištenja. Pored redovnih skladišta postoje i carinska skladišta, zatim konsignaciona skladišta i tome slično.
- ❑ **Obaveza skladištara:** da postupa kao **uredan privrednik** u čuvanju robe, obaveza da **primi robu na čuvanje**, obaveza skladištara da robu **stručno čuva** i da preduzme sve potrebne radnje u cilju **održavanja robe**, da vodi **skladišnu knjigu** i **matičnu** knjigu uskladištene robe, da čuva **poslovnu tajnu**

- ... obaveza skladištara da osigura uskladištenu robu, obaveza da izda robu ovlašćenom licu.
- **Prava skladištara/obaveze ostavioca**: pravo skladištara na naknadu, pravo na naknadu troškova, pravo zaloge – retencije, pravo skladištara da proda uskladištenu robu
- **Skladišnica** je hartija od vrednosti, koju izdaje skladištar za robu koju je primio na uskladištenje. Dva dela : priznanica ili receptis (prenos svojine) i drugi založnica ili varant (služi za zalaganja uskladištene robe u cilju obezbeđenja dobijenih kredita)

UGOVOR O LIZINGU

- Davalac-primaoc lizinga (Zakon o finansijskom lizingu od 2003.)
- **Ugovorom o lizingu (leasing) obavezuje se jedna ugovorna strana – davalac lizinga da ustupi ugovorenu stvar na korišćenje i da izvrši ugovorene radnje u vezi sa urednim privrednim iskorišćavanjem te stvari drugoj strani – primaocu lizinga, koji se obavezuje da za izvršenu uslugu plati ugovorenu nagradu.**
- **Primaoc lizinga ima mogućnost da stvar kupi ili vrati**

- **Vrste ugovora o lizingu:**
 - ❖ **prema osobinama lizing objekta**: lizing potrošnih dobara, investicioni lizing, lizing pokretnih i lizing nepokretnih stvari, lizing upotrebljenih stvari
 - ❖ **Prema dužini trajanja ugovora o lizingu**: kratkoročni (potrošna dobra) , finansijski lizing (lizing objekata velike vrednosti – opreme)
 - ❖ **Prema položaju u kome se nalazi davalac lizinga**: lizing preko lizing društva, koncern – lizing (lizing društva se uključuju u koncerne sa proizvođačima), sale-and-lease-back lizing (proizvođač i lizing društvo nisu ni u kakvom odnosu), proizvođački lizing, finansijski lizing (sličan proiz., ali korisnik stupa u direktan kontakt sa bankom).

- **Obaveze davaoca lizinga:** da **ustupi** privredno iskorišćavanje lizing objekta, da uredno **održava** objekt lizinga, da **prenese pravo svojine** na primaoca lizinga, ukoliko primalac lizinga na kraju kupi objekt lizinga
- **Obaveze primaoca lizinga** su da **plaća lizing rate** na ugovoreni način, da iskorišćava lizing objekt, da **omogući kontrolu** davaoca lizinga, da **vрати lizing objekt** po proteku ugovorenog roka, ukoliko objekt predmeta lizinga ne otkupi

UGOVOR O OSIGURANJU

- **ugovarač i osiguravač** - Zakon o osiguranju imovine i lica, ZOO, posebni zakoni (Zakon o unutrašnjoj i pomorskoj plovidbi)
- Ugovorom o osiguranju **obavezuje se ugovarač osiguranja(osiguranik) da plati određeni iznos organizaciji za osiguranje (osiguravač), a organizacija se obavezuje da, ako se desi događaj koji predstavlja osigurani slučaj, isplati osiguraniku ili nekom tećem licu naknadu, odnosno ugovorenu svotu ili učini nešto drugo.**
- **Cilj** da se brzo **obnove ekonomska dobra** koja bi u slučaju nastupanja određenih događaja bila uništena ili oštećena ili **materijalna naknada za slučaj bolesti smrti ili sl.**
- **Ugovarač** može biti **pravno i fizičko lice**, **osiguravač je osiguravajuća organizacija**
- **Predmet osiguranja:** imovinsko osiguranje i osiguranje lica
- **Dobrovoljno osiguranje:** nastaje po osnovu ugovora (kasko)
- **Obavezno osiguranje:** nastaje po osnovu zakona (obavezno auto)

- **Saosiguranje**- ugovor se **istovremeno zaključuje sa više osiguravača** (koje su se sporazumele o zajedničkom snošenju rizika) – **horizontalna raspodela rizika**
- **Reosiguranje** – postoji kada jedna osiguravajuća organizacija (reosiguravač) **preuzme obaveze po ugovoru o osiguranju** (u celosti ili delimično) – **vertikalna raspodela rizika**

Zaključenje ugovora o osiguranju

- Ugovor je zaključen kada ugovorne strane **potpišu polis osiguranja ili listu pokrića**
- **Bitni elementi ugovora o osiguranju: rizik, suma osiguranja, premija osiguranja, osigurani slučaj**
- ❑ **Rizik: mogućnost nasupanja nekog štetnog događaja** (šteta na vozilu, smrt,...) – bitno da je **neizvesan** (ne zna se da li će nastupiti i kolika će šteta biti)
- ❑ **Suma osiguranja:** predstavlja **visinu obaveze** ili gornju granicu obaveze **osiguravajuće organizacije** u slučaju ostvarenja rizika
- ❑ **Premija osiguranja:** **novčani iznos** koji **plaća ugovarač** kao naknadu za preuzetu obavezu
- ❑ **Osigurani slučaj:** predstavlja ostvarenje rizika-njegova konkretizacija

Obaveze ugovarača osiguranja i osiguravača

Obaveza ugovarača osiguranja: da prijavi sve okolnosti, uplati prvu i ostale premije, obaveštava o promenama rizika, preduzme mere za sprečavanja nastupanj osiguranog slučaja i da se spreči njegovo štetno dejstvo

Obaveze osiguravara(osiguravajuće organizacije): upozori na postojanje opštih uslova(sastavni deo ugovora), stvara i održava sredstva u zajednici osiguranja, preduzima preventivne mere, naknadi troškove vezane za ograničenje štetnih posledica, nadoknadi štetu.

Polisa osiguranja: najvažnija isprava koja prati zaključenje ugovora o osiguranju – dokazuje zaključenje ugovora o osiguranju. Može biti legitimacioni papir.

UGOVOR O PREVOZU

- **Pošiljalac – prevoznik** 648 ZOO i zakoni svih grana saobraćaja
- Ugovor o prevozu robe i lica, jedno lice – **transporter (prevoznik, brodara)** se obavezuje da preveze lice i robu od jednog do drugog mesta (od mesta otpreme do mesta opredeljenja) i da u mesto opredeljenja preda primaocu robu i prtljag u onom stanju u kojem je primio od ugovorne strane pošiljaoca, u mestu otpreme, a duga ugovorna strana – pošiljalac ili putnik se obavezuje da transporteru (prevozniku), za obavljeni prevoz isplati ugovorenu nagradu (prevozninu, vozarinu).
- **Drumski saobraćaj**, regulisan Zakonom o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju, Zakonom o međunarodnom prevozu u drumskom saobraćaju, Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju
- **Železnički saobraćaj**, regulisan Zakonom o ugovorima o prevozu u železničkom saobraćaju, zakonom o bezbednosti u železničkom saobraćaju i Zakonom o železnici
- **Pomorski saobraćaj**, regulisan Zakonom o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi i Zakonom o obalnom moru i kontinentalnom pojasu
- **Rečni saobraćaj**, regulisan Zakonom o unutrašnjoj plovidbi

- **Vazdušni saobraćaj**, regulisan Zakonom o vazdušnom saobraćaju i Zakonom o obligacionim odnosima i osnovama svojinsko pravnih odnosa u vazdušnom saobraćaju
- **Saobraćaj**, a samim tim i ugovor o prevozu se zbog svog izuzetnog privrednog značaja toliko razvio u praksi i u pravnoj regulativi da predstavlja osnov za obrazovanje posebne pravne discipline, **saobraćajno pravo /uključuje i saobraćaj cevovodima, gasovodima, kosmičko pravo i slično/**
- **Za svaku pojedinu vrstu prevoza važe posebna pravila**

POSEBNI UGOVORI (SEMINARSKI)

- **UGOVOR O POMORSKOM PREVOZU**
- **UGOVOR O PREVOZU UNUTRAŠNjim VODENIM PUTEVIMA**
- **UGOVOR O DRUMSKOM PREVOZU STVARI**
- **UGOVOR O VAZDUŠNOM PREVOZU**

IZDAVAČKI UGOVOR

- **autor –izdavač** , Zakon o autorskim pravima
- **Izdavačkim ugovorom, autor prenosi na izdavača pravo objavljivanja autorskog dela štampanjem, odnosno umnožavanjem.**
- **PRAVI IZDAVAČKI UGOVOR:** ugovor o prenosu , u potpunosti ili delimično, vršenja **autorskog prava sa autora na izdavača,**
- **NEPRAVI IZDAVAČKI UGOVOR:** zaključuje se radi objavljivanja **dela koje nije autorski zaštićeno**
- **Izdavački ugovori razlikuju se i po trenutku predaje: u užem smislu(delo već postoji) i ugovora po porudžbi (tek treba da se napiše)**
- **Ugovor o sabranim delima** (nije posebno uređen iako postoji u praksi)
- **Prema učešću u honoraru: srazmerno** prodaji **ili honorar ne zavisi od prodaje**
- **Licenci izdavački ugovor** daje pravo prvom izdavaču da ustupi izdavanje dela drugom izdavaču
- Mali izdavački ugovor: objavljivanju novinskih članaka
- Izdavački ugovor mora biti u pisanom obliku.
- **Osnovne obaveze: autor-prenosi pravo, izdavač-plaća honorar.....**

UGOVOR O LICENCI

- davalac licence – sticaoc licence, Zakon o obligacionim odnosima
- Ugovorom o licenci **se obavezuje jedna ugovorna strana – davalac licence da drugoj ugovornoj strani – sticaocu licence, ustupi u celini ili delimično, pravo iskorišćavanja pronalaska, tehničkog znanja i iskustva, žiga, uzorka ili modela, a druga ugovorna strana – sticalac licence, preuzima ugovornu obavezu da za to plati davaocu licence ugovorenu naknadu (nagradu)**
- Novi zakoni uslov bolje zaštite
- Formalni ugovor – pisana forma
- I davalac licence i korisnik može biti i strano lice
- Dopušteno je da se isti pronalazak zaštititi u više država
- Podela ugovora o licenci:
 - U unutrašnjem robno-novčanom i u spoljnotrgovinskom r.n. prometu
 - Isključiva licenca – postoji kada je sticalac licence stekao isključivo pravo iskorišćavanja predmeta licence
 - Podlicenca – postoji onda kada sticalac licence prenosi stečena ovlašćenja u pogledu iskorišćavanja predmeta licence na drugo lice.

- **Obaveza davaoca licence iz ugovora o licenci su: obaveza prenosa rešenja predmeta licence, obaveza davaoca licence da daje potrebna uputstva i obaveštenja, obaveza garantovanja iskorišćavanja predmeta licence**
- **Obaveza sticaoca licence iz ugovora o licenci su: obaveza sticaoca licence da iskorišćava predmet licence kako je ugovoreno, obaveza sticaoca licence u pogledu isplate naknade, obaveza sticaoca licence u pogledu podnošenja izveštaja.**

UGOVOR O KNOW-HOW

- Ugovorom o know-how (nou hau) **obavezuje se jedna ugovorna strana da prenese određena znanja i iskustva iz oblasti tehnike i tehnologije, kao i poslovna i finansijska znanja i iskustva na drugu ugovornu stranu, koja se obavezuje da plati ugovorenu nagradu, kao i da čuva to preneto znanje i iskustvo, kao poslovnu tajnu.**
- **Know-how je skup određenih znanja i iskustava primenjivih u nekoj oblasti** tehnike i poslovanja uopšte. To su znanja i iskustva koja onome ko njima vlada pruža odgovarajuću **prednost** pred konkurentima koji ta znanja i iskustva ne poseduju.
- Ugovor o know-how nastao je **prvo u američkoj poslovnoj praksi**, da bi se u Evropi razvio posle drugog svetskog rata.
- Najčešće se zaključuje u pismenom obliku, mada to nije obavezna forma
- U našem pravu shodno se primenjuju **odredbe o licenci**
- Adhezioni i tipski ugovori najvažniji izvor prava
- Bitan element ugovora jeste **čuvanje poslovne tajne** (bitno utvrditi sadržinu)
- Znanje i iskustvo, koje se prenosi, **mora biti novo** i mora imati svoju **primenu u praksi**

- Sadržina ugovora o know-how može biti različita. To zavisi od oblasti u kojoj se know-how javlja. Najčešće se kao predmet know-how javljaju proizvodne tajne, tehnička dokumentacija, recepture, uputstva za rad, nacrti, šeme, iskustvena pravila i slično. Sva ta znanja i iskustva, u konkretnom slučaju, povezana su njihovom pripadnošću određenom privrednom društvu...
- **Poslovni know-how**, danas je isto tako značajan kao i tehnički know-how. Postoje poslovna znanja i iskustva potrebna za organizaciju rada i poslovanja, finansijsko poslovanje, komercijalno poslovanje, marketing, obrazovanje kadrova...
- Čisti i kombinovani know-how, čisti- samo know-how, kombinovani – može za predmet ugovora imati i druge obaveze

UGOVOR O FAKTORINGU

- Ugovorom o faktoringu **privredno društvo ili drugi privredni subjekt ustupa, odnosno prodaje banci određen skup potraživanja , a banka ga po tom osnovu kreditira i pruža mu druge odgovarajuće usluge.** Te usluge se mogu sastojati u ispitivanju boniteta komitentovih potencijalnih partnera, marketing, vođenje knjigovodstva, vođenje sporova za komitenta i slično. (Faktor – činitelj, tvorac)
- Posao faktoringa pored banke može obavljati i neki drugi privredni subjekt kao što su specijalizovane faktoring kompanije.
- Nije uređen pozitivnim zakonskim propisima, tvorevina autonomnog privrednog prava (neimenovan, mešovit ugovor, ugovor iz grupe autonomnih ugovora privrednog p.)
- Otkupljuju se potraživanja do 180 dana
- Ugovor je dugoročnog karaktera
- Češće se pojavljuje u međunarodnom privrednom pravu
- Ugovor o faktoringu je **generalna cesija** jer komitent na banku prenosi sva potraživanja koja ima prema poslovnim partnerima u trenutku zaključenja ugovora i koja nastanu tokom njegovog trajanja.
- Tri funkcije: **osiguranje kredita, pružanje stručnih usluga, obezbeđenje gotovinskog novca.**

UGOVORI U OBLASTI TURISTIČKIH USLUGA

- Ugovorom o turističkim uslugama **obavezuje se jedna ugovorna strana – turistička organizacija , da drugoj ugovornoj strani – korisniku turističke usluge, pruži ugovorenu vrstu turističke usluge**, a druga ugovorna strana (**korisnik turističke usluge**) se obavezuje da za izvršenu ugovorenu turističku uslugu **plati** prvoj ugovorenoj strani (turističkoj organizaciji) **ugovorenu nagradu**.
- Masovnost turizma i brzo se i naglo menjaju i upotpunjuju sadržaji i predmeti ugovora
- Značaj turističkih agencija
- Stvaraju se “paketi usluga”
- Unifikacija na svetskom nivou (međunarodne konvencije)
- U unutrašnjem i međunarodnom turizmu razvijaju se i posebni načini plaćanja turističkih usluga – putnički čekovi, kreditne karte (Diners Club, American Express itd.)
- Tri osnovne grupe odnosa: **1.turistička agencije – neposredni korisnik**, odnos između **2.turističke organizacije i turističke i putničke agencije** i odnose **3.između turističke organizacije i neposrednog korisnika turističke usluge**.

- Ugovor o turističkim uslugama je najvažniji pravni instrument prilikom pravnog regulisanja odnosa u turističkoj privredi,
- Imperativni propisi sve se češće donose
- Zakon o obligacionim odnosima, osnovni izvor prava, značajne Uzanse u turizmu, ugostiteljstvu
- Najznačajniji ugovori o turističkim uslugama:
 - ❖ Ugovor o organizovanju putovanja(organizator p.-putnik)
 - ❖ Posrednički ugovor o putovanju (posrednik - putnik)
 - ❖ Ugovor o angažovanju ugostiteljskih kapaciteta (ugovor o alotmanu)/ugostitelj – tur.agencija/
 - ❖ Ugovor o najmu ugostiteljskog objekta/ugostitelj – najmoprimalac/
 - ❖ Ugovor o rezervaciji /davaoc usluga-korisnik/
 - ❖ Ugovor o ugostiteljskim uslugama /ugostitelj –korisnik/

UGOVOR O GRAĐENJU

- Naručilac – izvođač , ZOO
- Izvođač se obavezuje da sagradi u ugovorenom roku određenu građevinu na određenom zemljištu prema određenom projektu, a naručilac da plati cenu.
- Građevina može biti: visokogradnja ili niskogradnja, odnosno zgrada, brana, most, put, tunel i sl.
- Izvori prava: zakoni, posebne uzanse, opšti uslovi, podzakonski akti
- Ugovorne strane: Pored navedenih, projektant, lice koje vrši stručni nadzor
- Bitni elementi:
 - Predmet: građevina, objekat, građevinski rad
 - Cena: jedinična cena ili određena u ukupnom iznosu za ceo objekat
 - Rok: za izvođenje i dovršenje radova, rok za predaju objekta naručiocu “ključ u ruke” – sve do upotrebne dozvole
- **Prava i obaveze:**
- **Izvođač:** da prouči tehničku dokumentaciju; obaveza u pogledu kvaliteta radova i materijala u skladu sa popisima, ugovorom i pravilima struke;

odgovara za mane materijala koji ugradi; vođenje knjiga, knjiga o građenju, dnevnik i knjiga osiguranja, bezbednosti objekta

- Naručilac: stručni nadzor, plaćanje cene

- Odgovornost posle primopredaje:
 - Za kvalitet građevine i solidnost građevine
 - U garantnom roku otklanjaju se nedostaci
 - Izvođač odgovara za kvalitet građevine, odnosno materijalne nedostatke
 - Izvođač i projektant odgovaraju za solidnost građevine (stabilnost i sigurnost) – nedostatke u projektu

UGOVOR O INŽENJERINGU

- **Konsalting i inženjering organizacija - naručilac**
- Ugovorom o inženjeringu **obavezuje se konsalting i inženjering organizacija da za potrebe i po nalogu naručilaca, naručilcu pruži odgovarajuće intelektualne usluge u pripremi nekog privrednog poduhvata ili u njegovom izvođenju, a naručilac se obavezuje da mu zato plati određenu naknadu.**
- Posao konsaltinga i inženjeringa može se javiti u različitim privrednim oblastima, odnosno poslovima a najčešće se javlja **u oblasti građevinarstva** i drugim sličnim tehničkim poduhvatima.
- **Inženjering-** izrada investicionog programa, izrada inv.teh. dokumentacije, nabavka investicione opreme i stavljanje izgrađenog objekta u pogon
- **Predmet mogu biti i :** priprema studije o istraživanju tržišta, izvodljivosti i rentabilnosti pojedinih poduhvata, savetodavne usluge, osposobljavanje kadrova, kao i raznovrsni oblici garancija
- **Konsalting inženjering-** više savetodavnog karaktera (upravljanje, savet i nadzor nad radovima)
- Prava i obaveze ugovornih strana:
- ❖ **Pravo konsalting inženjering organizacije:** pravo na dobijanje podataka, pravo na angažovanje drugih stručnjaka za posao, pravo na izmenu projekata i radova, autorsko pravo nad projektima i dokumentacijom i

na nagradu

- ❖ Obaveze konsalting konsalting i inženjering organizacije: postupanje po pravilima struke, obaveza stalne saradnje sa naručiocem posla i obaveza čuvanja poverljivih podataka
- ❖ Obaveza naručioca posla: da plati ugovorenu nagradu

UGOVOR O FRANŠIZINGU

- **Davalac franšizinga se obavezuje da vrši sukcesivno isporuku robe, pruža određene privredne usluge, prenosi svoje znanje i iskustvo u proizvodnji i poslovanju na drugu ugovornu stranu primaoca franšizinga, a primalac franšizinga se obavezuje da plati određenu naknadu i da se u svom poslovanju pridržava obaveza.**
- Predmet ugovora o franšizingu može biti: trgovačko ime davaoca f., njegov robni ili uslužni žig, poslovno znanje i iskustvo, školovanje kadrova primaoca franšizinga, konsultacije tokom poslovanja...
- Neimevnovani ugovor, tipski formularni, mešoviti, složen (elementi ugovora o prodaji, delu, zastupanju, ustupanju prava na industrijsku svojinu i drugih ugovora)
- **Davalac: proširuje delatnost Korisnik: dolazi do novih tehnologija**
- **Obaveze davaoca: da ustupi predmet franšizinga (prodaju, znanja i iskustva, upravljanje), stavljanje na uvid podataka o tržištu**
- **Primalac ima obaveze: da obezbedi poslovni prostor i da ga opremi, da deluje u svoje ime i za svoj račun, da postupa po nalogima davaoca f., da obezbedi skladištenje robe, da nabavlja robu od davaoca franšizinga, da plati naknadu za ustupanje, da omogući kontrolu, da obezbedi osiguranja.**

UGOVOR O FORFETINGU

- Komitent – banka
- Ugovor o forfetingu je ugovor **kojim komitent ustupa banci jedno ili više određenih potraživanja, a banka ga po tom osnovu kreditira uz odgovarajuću naknadu.**
- Neimenovani ugovor
- Najčešće se koristi u međunarodnom poslovanju
- Učesnici: izvoznik-komitent i njegova banka i uvoznik-komitent dužnik i njegova banka
- Ugovor se odnosi na potraživanja sa **dužim rokom dospeća preko 180 dana** – isporuka opreme, izvođenje investicionih radova u inostranstvu
- To je određeno potraživanje prema određenom dužniku iz određenog posla ili više potraživanja prema istom dužniku iz istog posla
- Banka **preuzima potraživanja i otkupljuje ga od komitenta, umanjuje vrednost potraživanja za ugovoreni diskont**

UGOVOR O TIMESHARING-u

- Davalac timesharing-a – korisnik timesharing-a
- Ugovorom o timesharing-u se jedna ugovorna strana – davalac timesharing-a obavezuje da ustupi drugoj ugovornoj strani –korisniku timesharing-a pravo ekonomskog iskorišćavanja određenog privrednog objekta, u ugovorenim vremenskim periodima i na ugovorena način, a druga ugovorna strana – korisnik timesharing-a se obavezuje da u ugovoru predviđeni privredni objekt koristi u ugovoreno vreme i na ugovoreni način, u skladu sa namenom tog privrednog objekta i pravilima struke, kao i da ugovorenom partneru za vremenski ograničeno i ugovoru određeno pravo korišćenja ugovorenog privrednog objekta isplati ugovorenu naknadu.
- Ne moraju obe ugovorne strane biti privredni subjekti
- Prednost: štednja, angažovanje slobodnog novca
- Davalac može da ima i obavezu redovnog održavanja objekta
- Tek u budućnosti očekuje se puna privredna primena ovog ugovora i posla kod nas
- Oblasti: turizam, druge privredne grane (potreba za objektom samo neko vreme)
- Druga podela: privredni subjekt i davalac i korisnik, privredni subjekt davalac – korisnik fizičko lice (posebna zaštita f.lica)
- Treća podela: ugovor u domaćoj praksi i međunarodni ugovori